

BO Corona 6 november 2020

Buiten reikwijdte

Vakbeweging

Buiten reikwijdte

- De procedure rond KLM is niet goed geweest. Met name het beeld dat de overheid de cao-onderhandelingen heeft gestuurd.

Buiten reikwijdte

- Het is inderdaad goed om het proces rond KLM nog eens te bezien en te bespreken.

Van: [Kaatee, C.](#)
Aan: [Waagmeester, D.](#); [10.2.e](#)
Cc: [10.2.e](#)
Onderwerp: RE: KLM / FNV
Datum: dinsdag 24 november 2020 13:06:13

Ik heb de beide stukken nog een keer gelezen en ik ben het eens met Daniel. Ook eens met dat het nu dan zo naar de minister kan stan

Van: Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>
Verzonden: dinsdag 24 november 2020 12:13
Aan: [10.2.e](#) @MINSZW.NL>; Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>
CC: [10.2.e](#) @minszw.nl>; [10.2.e](#) @minszw.nl>; [10.2.e](#) @MINSZW.NL>; [10.2.e](#) @minszw.nl>; [10.2.e](#) @minszw.nl>
Onderwerp: RE: KLM / FNV

Ha [10.2.e](#),

Dank voor nieuwe versie. Vind het beter/duidelijker met de toevoeging aan het einde. Echter, ik vind de zinsnede dat het "niet verstandig is via de werkgever voorwaarden te stellen die evengoed de vakbonden aan gaan" een brug te ver. De overheid doet bij dit soort interventies zaken met het bedrijf. Dus het bedrijf – de werkgever – krijgt te maken met de voorwaarden. We leggen daarvoor ook uit dat dat in extreme gevallen kan gaan om voorwaarden die ook loonvorming raken.
Concreet voorstel: schrap die zinsnede (zie bijlage). Ook zonder die zin loopt de tekst nog prima. En is de 'knieval' echt op proces en niet ook op inhoud.

Met die suggestie verwerkt wat mij betreft akkoord om door te geleiden aan minister.

Groet,
Daniel

Van: [10.2.e](#) @MINSZW.NL>
Verzonden: dinsdag 24 november 2020 11:58
Aan: Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>; Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>
CC: [10.2.e](#) @minszw.nl>; [10.2.e](#) @MINSZW.NL>; [10.2.e](#) @minszw.nl>; [10.2.e](#) @minszw.nl>
Onderwerp: RE: KLM / FNV

Hoi Stan,

Je hebt niets gemist en het gaat ook goed ☺. De 'knieval' heeft (slechts) betrekking op het proces: wil je toegeven dat het proces richting vakbeweging beter had gekund/gemoeten. Dat staat ook in het memo.

Bijgevoegd de laatste versie met in het geel twee toevoegingen n.a.v. opmerkingen van Daniël.

Morgen is het BO. De kans bestaat dat Busker hier weer over gaat beginnen. Oorspronkelijk was het mijn bedoeling dit memo vóór het BO met FNV af te stemmen, maar dat gaat dus niet lukken.

Bovendien is het verstandig – zoals jij terecht opmerkt – dit memo nu eerst aan de minister voor te leggen. Dan laat ik FNV weten dat we hier nog mee bezig zijn.

Het lijkt mij dan wel verstandig het memo vandaag naar hem toe te sturen. **Eens?**

Groet,
10.2.e

Van: Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>

Verzonden: maandag 23 november 2020 20:48

Aan: 10.2.e <@MINSZW.NL>; Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>

CC: 10.2.e <@minszw.nl>; 10.2.e <@MINSZW.NL>; 10.2.e <@minszw.nl>; 10.2.e <@minszw.nl>

Onderwerp: RE: KLM / FNV

Hmmm.

Gaat dit nu goed? Ik vond het oorspronkelijke memo toch geen knieval naar de FNV? Wat heb ik gemist?

En dit memo moet toch wel eerst even langs de minister lijkt me?

Stan

Werken buiten werktijd mag, maar hoeft niet. Beantwoord deze mail op een tijdstip dat jou uitkomt!

Van: 10.2.e <@MINSZW.NL>

Datum: maandag 23 nov. 2020 10:27 AM

Aan: Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>, Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>

Kopie: 10.2.e <@minszw.nl>, 10.2.e <@MINSZW.NL>, 10.2.e <@minszw.nl>, 10.2.e <@minszw.nl>

Onderwerp: RE: KLM / FNV

Dank Daniël.

Inderdaad geen onderhandelingen. Wat ik bedoel is consulteren/informereren. Een gelijk speelveld. Wat er kan gebeuren bij een ongelijk speelveld heeft Elbers nu laten zien.

Consultatie is in mijn ogen niet 'een belletje met een mededeling'. Dat is informeren. Bij consultatie ben je ook benieuwd naar de reactie van de betrokken partijen. En ga je dat wegen.

In ILO-termen: houd de sociale dialoog in stand, ook ik tijden van crisis. In deze casus was er richting vakbeweging zowel van consultatie als van informatie geen sprake.

Hoe nu verder? Kan dit - iets verduidelijkte - memo naar de FNV? Oftewel: willen we (zwart-op-wit) de knieval maken dat het proces beter had gekund? FNV zoekt natuurlijk wel naar enig houvast....

Is het wellicht verstandig dat Stan of jij eerst eens met 10.2.e belt? Ook met het oog op het BO woensdag?

10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>
Datum: maandag 23 nov. 2020 9:39 AM
Aan: 10.2.e <@MINSZW.NL>, Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>
Kopie: 10.2.e <@minszw.nl>, 10.2.e <@minszw.nl>, 10.2.e <@minszw.nl>, 10.2.e <@minszw.nl>
Onderwerp: RE: KLM / FNV

Ha 10.2.e

Dank voor het memo. Heb het inmiddels ook even rustig gelezen. Lijkt me prima en feitelijk. Ik haakte wel precies aan op de laatste alinea. We adviseren eigenlijk niet 'via de werkgever voorwaarden te stellen die ook werknemers aan gaan'. Dat vind ik wel ingewikkeld. Een reddingsplan doe je om werkgelegenheid te behouden, maar is gericht op een bedrijf. Met dat bedrijf doet het kabinet zaken; en het bedrijf vervolgens met haar werknemers. Vragen we dan dat kabinet (FIN of SZW) met de bonden om tafel gaat om uit te leggen wat de voorwaarden zijn? of vind je dat er ook onderhandeld moet worden? het lijkt me goed – in termen van verwachtingenmanagement – scherper aan te geven wat je dan concreet voor je ziet mocht dit weer voorkomen. Een belletje ('joh, weet even dat Wobke voorwaarden heeft meegegeven aan Elbers') kan ik me veel bij voorstellen; een onderhandelingsessie eigenlijk niet.

Zou trouwens kort nog even aangeven waarom KLM 'cruciaal' is. indachtig de kamerbrief bijvoorbeeld: KLM is van belang voor het intercontinentale bestemmingennetwerk van Schiphol en daarmee voor Nederlandse werkgelegenheid.

Groet,
Daniel

Van: 10.2.e <@MINSZW.NL>
Verzonden: maandag 23 november 2020 09:26
Aan: Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>; Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>
CC: 10.2.e <@minszw.nl>; 10.2.e <@minszw.nl>; 10.2.e <@minszw.nl>; 10.2.e <@minszw.nl>
Onderwerp: RE: KLM / FNV

Steunverlening op zich niet, maar de gestelde eisen raken natuurlijk wel aan de (ruimte voor) arbeidsvoorwaarden. En materieel ook aan reeds gemaakte afspraken. Het is dan erg verstandig - en in de geest van de ILO-verdragen - om beide partijen te consulteren. Vandaar de procesmatige conclusie in het memo.

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>
Datum: maandag 23 nov. 2020 9:14 AM
Aan: 10.2.e <@MINSZW.NL>, Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>
Kopie: 10.2.e <@minszw.nl>, 10.2.e <@minszw.nl>, 10.2.e <@minszw.nl>, 10.2.e <@minszw.nl>

<10.2.e@minszw.nl>

Onderwerp: RE: KLM / FNV

Dat heb ik je eerder horen zeggen, maar ik begrijp dat niet. Waarom zou financien zich bezig houden met de sociale partners? Steunverlening vanuit het Rijk heeft toch niets met arbeidswonderhandelingen te maken? Ik zou dat ook niet doen als ik hun was?
stan

Van: [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@MINSZW.NL](mailto:10.2.e@minszw.nl)>

Verzonden: maandag 23 november 2020 09:08

Aan: Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>; Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>

CC: [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>; [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@MINSZW.NL](mailto:10.2.e@minszw.nl)>; [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>; [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>

Onderwerp: RE: KLM / FNV

Maar het blijft zo dat Fin zelf ook de vakbonden had moeten consulteren. Dan had Elbers het ook niet zo kunnen spelen....

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@MINSZW.NL](mailto:10.2.e@minszw.nl)>

Datum: maandag 23 nov. 2020 8:37 AM

Aan: Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>, Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>

Kopie: [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>, [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@MINSZW.NL](mailto:10.2.e@minszw.nl)>, [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>, [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>

Onderwerp: RE: KLM / FNV

Ha Stan,

Ik heb FNV gevraagd hun positie te beschrijven en dat heb ik letterlijk overgenomen.

Uit onderstaande zou blijken dat FNV haar pijlen meer op KLM moet richten dan op kabinet/Fin. Maar wéét FNV dat Elbers het zo gespeeld heeft? Die 'navraag' waar jij over spreekt, is die door FNV gedaan (of door jou)?

Groet,
[10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl)

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>

Datum: zondag 22 nov. 2020 9:51 PM

Aan: [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@MINSZW.NL](mailto:10.2.e@minszw.nl)>, Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>

Kopie: [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>, [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@MINSZW.NL](mailto:10.2.e@minszw.nl)>, [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>, [10.2.e](mailto:10.2.e@minszw.nl) <[@minszw.nl](mailto:10.2.e@minszw.nl)>

Onderwerp: RE: KLM / FNV

Hmmm.

Even voor de zekerheid: ik vind dit een prima stuk.

Wat ik begreep van de FNV was echter dat hun ergernis erin zat dat KLM hun een ultimatum stelde met een tekst en vervolgens zei dat de tekst van Financien kwam en ononderhandelbaar was. Dat voelde de FNV -terecht- als een ultimatum van het Rijk, terwijl Financien zelf niet aan tafel zat. **10.2.g**

Dat is wel een ander verhaal. Weten we zeker dat de vraag van FNV komt zoals het in dit stuk is geformuleerd?

Stan

Werken buiten werktijd mag, maar hoeft niet. Beantwoord deze mail op een tijdstip dat jou uitkomt!

Van: **10.2.e** <@MINSZW.NL>
Datum: donderdag 19 nov. 2020 4:59 PM
Aan: Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>
Kopie: **10.2.e** <@minszw.nl>, Kaatee, C. <ckaatee@minszw.nl>, **10.2.e** <@MINSZW.NL>, **10.2.e** <@minszw.nl>, **10.2.e** <@minszw.nl>
Onderwerp: KLM / FNV

Daniël,

Wouter had mij dus in de aanbieding gedaan (zie hieronder)... ☺

In bijgaand A4 heb ik e.e.a. op een rijtje gezet, met dank aan o.m. **10.2.e**.

Ik heb FNV beloofd (deze week) met reactie te komen en dat zou wat mij betreft dit A4 kunnen zijn. "Positie FNV" is door hen zelf verwoord.

Wellicht (daarna/tegelijkertijd) ook naar Wouter sturen, omdat hij er weer op kan worden aangesproken (bv. in BO volgende week)?

Graag dus je reactie op de inhoud en de voorgestelde procedure.

Groet,
10.2.e

Van: Waagmeester, D. <DWaagmeester@minszw.nl>
Verzonden: donderdag 12 november 2020 09:31
Aan: **10.2.e** <@MINSZW.NL>
CC: **10.2.e** <@minszw.nl>
Onderwerp: FW:

Ha **10.2.e**,

Je krijgt wellicht een telefoontje vanuit FNV. Via de whatsapp apptje minister het volgende:

Ha Polder-szw-ers, had net Han B. aan de lijn over het FNV-persbericht over Borstlap. Heb gezegd dat ik mij heb bedacht en alsnog alles wil overnemen en in wetgeving ga uitwerken :-) (grapje!).

*Maar en marge zei Han dat in FNV nog steeds KLM zwaar leeft. Hij vroeg ons om een stuk tekst dat vrije onderhandelingen in NL nog steeds fier overeind staan. Heb begrip uitgesproken, verwezen naar ILO-verdragen en aangeboden dat Zakaria met 10.2.e kan bellen om dit even te verkennen/op te pakken. Heb ik iets stoms gedaan?
Gr wouter*

Stan reageerde daarop met:

*Nee hoor. Volgens mij kunnen we dat prima uitleggen. Voorwaarden aan een lening stellen aan de directie is wat anders dan vrije onderhandelingen frustreren. Ik snap fnv ook wel, die zien bij meer bedrijven deze discussie straks opdoemen
Rai, jaarbeurs, mojo etc....*

Inhoudelijk lijkt me dit verzoek niet zo gek, snap de vraag ook wel vanuit de bonden. (alhoewel het ook beetje van het type is: denk niet aan een roze olifant, maar goed). Ik heb zelf nog niet meteen een idee wat je dan met zo'n tekst zou moeten; je zal op zn minst een haakje moeten hebben om dat in een brief op te nemen of zo. Wellicht heeft Zakaria een bevriende partij een suggestie gedaan voor een Kamervraag of zo... dan kunnen wij netjes antwoord geven.

Vriendelijke groet,
Daniël

KLM en de vakbeweging

Positie FNV

De FNV ondersteunt van harte een besluit van de Nederlandse Staat om bedrijven zoals KLM financieel te ondersteunen om de gevolgen van COVID-19 te doorstaan. De FNV begrijpt dat de Nederlandse Staat voorwaarden stelt aan steunmaatregelen in de vorm van een kostenreductie.

Echter, door voorwaarden te stellen op welke wijze deze kostenreductie moet plaatsvinden, waarbij expliciete gedetailleerde voorwaarden worden gesteld over hoe arbeidsvoorwaarden door werknemers moeten worden ingeleverd, grijpt de Nederlandse Staat zonder enig wettelijke basis in de collectieve arbeidsverhouding tussen sociale partners, in dit geval bij KLM. Voorwaarden die bovendien zelfs ingrijpen in lopende cao-afspraken. Dit is in strijd met de Nederlandse wetgeving over hoe collectieve arbeidsvoorwaarden tot stand komen in Nederland en met afspraken uit internationale Verdragen. In ILO verdragen 87 en 98 staat het recht op vakbondsvrijheid en het recht op collectieve onderhandelingen. Dit betekent dat de overheid ook in crisissituaties de sociale dialoog in stand moet houden.

De minister van Financiën heeft geen overleg gevoerd met de vakbonden en daarmee heeft de Nederlandse Staat in strijd gehandeld met deze fundamentele arbeidsrechten. FNV verzoekt de Nederlandse Staat om bij het verlenen van steunmaatregelen in de toekomst deze fundamentele arbeidsrechten wel in acht te nemen.

Beoordeling situatie door SZW

Onderhandelingsvrijheid van cao-partijen – zoals gewaarborgd is ILO-verdragen 87 en 98 - is essentieel en staat voor het kabinet niet ter discussie. Het betreft hier echter een uitzonderlijke situatie, waarbij staatssteun noodzakelijk is om faillissement van een cruciaal bedrijf te voorkomen. KLM is immers van belang voor het intercontinentale bestemmingennetwerk van Schiphol en daarmee voor de Nederlandse werkgelegenheid.

Aan staatssteun moeten voorwaarden verbonden kunnen worden. Eén van de voorwaarden was een (gestaffelde) verlaging van de lonen, zodat ook het personeel een bijdrage levert aan het herstel van KLM. Hierbij is niet gevraagd gemaakte afspraken open te breken, maar wel om gedurende de looptijd van de lening zeker te stellen dat een bijdrage vanuit de arbeidsvoorwaarden wordt geleverd. Gelet op de situatie lijkt dit een redelijke eis.

Formeel lijken de door het kabinet gestelde voorwaarden niet strijdig te zijn met de onderhandelingsvrijheid. Het staat partijen immers vrij om invulling te geven aan de wijze waarop vanuit de arbeidsvoorwaarden een bijdrage wordt geleverd. Overigens is deze casus (specifieke steun met een gevraagde bijdrage uit specifieke cao's) een andere situatie dan waar ILO-verdragen (of in Nederland art. 10 WLV) tot nu toe op zien (generieke loonmaatregelen geldend voor alle cao's). In het geval van een dergelijke loonmaatregel tijdens de kredietcrisis in Griekenland of Spanje oordeelde de ILO dat ook in crisissituaties de sociale dialoog moet worden geëerbiedigd (en dat dit niet is gebeurd). In Nederland is nog nooit via een loonmaatregel ingegrepen.

Materieel wordt de onderhandelingsruimte wel beperkt. Gelet op het dreigende faillissement en gewenste zekerheid dat alle partijen een bijdrage leveren wanneer staatssteun wordt gegeven, lijkt de gestelde voorwaarde ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden gerechtvaardigd. Tegelijkertijd is het begrijpelijk dat bonden 'het mes op de keel voelen'. Dat gevoel zou echter niet anders zijn zonder overheidsbemoediging, de ruimte is bij een dreigend faillissement immers per definitie zeer beperkt. Materieel lijkt er niet aan te ontkomen dat ook de gemaakte cao-afspraken onder de loep worden genomen. Immers: indien de afgesproken loonsverhogingen doorgang vinden (wat formeel dus kan), zal het de komende periode moeilijker worden aan de voorwaarden van het kabinet te voldoen.

Overigens goed te realiseren dat ook rond de generieke staatssteun voorwaarden in de arbeidsvoorwaardelijke sfeer zijn gesteld. Denk bijvoorbeeld aan het ontslagverbod in de NOW1 en het verbod op bonussen.

Procesmatig is de kritiek van de FNV te begrijpen. Zij zijn immers ook contractspartij als het om de arbeidsvoorwaarden gaat, dus consulteer beide partijen. Ook de vakbeweging zal zich realiseren dat loonoffers een onderdeel kunnen/moeten zijn van een steunpakket ter voorkoming van faillissement. Het gaat dus niet om (tripartite) onderhandelingen, maar om consultatie van alle betrokken partijen: standpunten ophalen die door het kabinet worden gewogen.